

OBLJETNICE

Herbert von Karajan

glazbeni genij u superlativima

75. godišnjica rođenja

Nije ovaj podnaslov pretjeran. Pogledajmo samo neke činjenice:

- 1) Prvi koncert imao je kad su mu bile 4 godine;
- 2) Bio je u povijesti najmlađi generalni direktor u ono vrijeme čuvene operne kuće u Aachenu — sa 26 godina;
- 3) Snimio je preko 800 gramofonskih ploča;
- 4) Dirigira *napamet* 140 opera i koncerata.

Dana 5. travnja 1983. proslavio je 75. rođendan. Drugi program njemačke televizije (ZDF) u dva je nastavka razgovarao s velikim umjetnikom i dirigentom. Na pitanje: »Da li ste bili čudo od djeteta?« odgovorio je: »To se može reći«.

Otac mu je bio liječnik, natprosječno glazben. S tri i po godine počeo je vježbati glasovir. Pustimo njega neka priča: »Na prvom javnom nastupu (s 4 godine) nisam mogao nogama doseći pedale na glasoviru«. Kasnije na visokoj glazbenoj školi savjetovao mu je njegov profesor Hoffman: »Morate postati dirigent. Bilo koji drugi smjer u glazbi neće Vas zadovoljiti«.

I postao je dirigent. Najprije najmlađi a potom najveći u svijetu. Da bi dobio mjesto zborovode gradskog kazališta u Ulmu morali su gradonačelniku reći da je stariji nego je doista bio — 20 godina, inače ne bi bio namješten.

Šest godina kasnije, kao 26-godišnjak, postao je najmlađi generalni direktor tada čuvene opere u Aachenu. Prvo veće međunarodno priznanje stekao je god. 1938. Dirigirao je u državnoj operi u Berlinu *Tristan i Izolda*. Kritičar van der Nüll tada je napisao ono što su i drugi doživjeli: »Čudo zvano Karajan ... graniči s nevjerovatnošću«.

Od tada je Karajan nebrojeno puta ostvarivao čudesu. Godine 1947. preuzeo je »Bečke simfoničare«, i oni su postali pojam u svijetu. Sve čuvene svjetske operne kuće otimala su se za njega. Dirigirao je u Salzburgu, Milanu, londonskom Covent Gardenu, Bayrothu i Buenos Airesu. Za vrijeme razgovora na televiziji ispričao je vic što je tada kolao: Karajan ulazi u taksi i vozač ga pita: »Kamo trebam voziti?« Odgovor: »Nije važno, bilo kamo, svuda me traže!«

Kad je umro Furtwängler, berlinski simfoničari su izabrali Herberta von Karajana za doživotnog dirigenta. U to vrijeme je dnevno 90 minuta izvodio joga-vježbe, ustajao u šest sati ujutro, a radni mu je dan trajao 16 sati. Jedan novinar je izračunao da je od tih 16 sati na dirigiranje otpadalo svega 16%. Ostalo vrijeme: film, televizija, kasete, operna režija, ploče i nastava. Kao što je već spomenuto, snimio je preko 800 gramofonskih ploča.

Bio je među prvima, koji su uspjeli privući mnoštvo gledalaca pred televizijski ekran. Posebno ga se dojmilo, kad je za jednog gostovanja u Kini doživio da 180 milijuna ljudi prati njegov koncert na televiziji.

Herbert von Karajan

U čemu je tajna njegova uspjeha?

1. Rođen je nadprosječno glazbeno nadaren.
2. Nevjerojatno pamćenje: dirigira *napamet* preko 140 opera i koncerata. Kad je jednom prigodom trebao dirigirati neku Haydnovu simfoniju, koju je zadnji put dirigirao prije 28 godina, samo je 5 minuta studirao partituru i — dirigirao *napamet!*

Ono »najbolji« ne vrijedi za njega samo u glazbi. Da bi mogao osobno upravljati vlastitim avionom »Falcon — 10 — Mystère« trebala mu je specijalna dozvola. Od 100 mogućih bodova ostvario je 92 i bio najbolji na kursu. Prošle godine, kao 74-godišnjak, pobijedio je na najčuvenijoj regati jedrenjaka sa svojom jahtom »Helisara VI« na Sredozemnom moru. Prije je bio vrlo uspješan skijaš. I kao strijelac postizavao je izvanredne rezultate. Kad mu je poznati austrijski automobilski as Niki Lauda 1969 god prepustio upravljač svoga trkačkog automobila, pokazao se i tu na Salzburgingu kao velemajstor i vozio nekoliko izvršnih brzinskih rundi.

Nedavno su ga upitali čime bi se bavio da nije postao dirigent. Odgovorio je: »Studirao sam 2 semestra tehniku, možda bih bio dobar arhitekt. Ali ne bih projektirao kuće. Montirao bih u Gibraltarskom prolazu dovoljan broj turbina koje bi bile dovoljno jake da tjeraju vodu i natapaju Saharsku pustinju!«

Rade STANKIČ